

DINCOLO DE CORTINĂ

*niciodată să nu întrebi
„Pentru cine bat clopotele”*

Arăta ca un munte! Avea atâtea haine pe el, încât ai fi zis că e îmbrăcat cu păduri îmbătrânite ale căror copaci își țineau brațele frânte înfipite în pământ. Avea fruntea arsă de soare și vânt, în care ploaia săpase cute adânci. Obrajii îi erau răniți, probabil de lacrimi mari, bolovănoase. Buzele erau vineții de frig, de foame, de sete. În picioare avea niște bocani care păreau mai degrabă două corăbii distruse de furtuni și abandonate pe țârm. Bărbia îi era acoperită de o barbă lungă și încâlcită. Măinile și le îndesase în buzunarele jerpelite și goale.

Stătea pe trotuar lângă câteva cărți roase de timp.

– Doamnă, cumpără o carte! Hai, pe asta sigur n-o ai!

Lumea trecea nepăsătoare pe lângă el, strivind zăpada înghețată. Orașul era împodobit de sărbătoare! Sclipea! Doar el era întunecat, steaua lui norocoasă se stinsese!

M-am apropiat și am citit titlurile cărților.

– Doamnă, uite, ia-o pe asta, mi-e milă s-o mai țin în frig!

– Cât?

– O pâine și doi cârnați!

– S-a făcut!

– Nu știi să negociezi! Ai să pierzi! O să te îngenuncheze viața! Toți urâm moartea, dar cu ea nu luptăm, noi purtăm bătălii cu viața!

– Mai iau o carte!

– S-a făcut, o sticlă cu vin!

– Dau!

– Te-am ghicit! De când te așteptam! Mai ia una și îmi cumperi o lumânare și o cutie cu chibrituri! Stai liniștită, nu mă pregătesc să mor, o aprind de Crăciun!

I le-am cumpărat pe toate.

Am ajuns acasă și am așezat cărțile pe noptieră, ca pe un dar!

Undeva, pe o stradă pustie, un bărbat cât un munte, îmbrăcat ponosit, rufos, sărbătorea Crăciunul în tovărășia unei lumânări cu miros de scorțișoară.

Într-un capăt al orașului, într-o casă luminată dar pustie, o femeie stătea ghemuită între perne, citea! Lacrimi mari, ca bolovanii desprinși de stâncă, i se rostogoleau pe obraji.

„Moartea oricărui om mă vatămă pe mine, fiindcă mă aflu cuprins în omenire. Și, de aceea, niciodată să nu întreb «Pentru cine bat clopotele». Ele bat pentru tine.” Ernest Hemingway

Prin noroi am mers până aproape de marginea pământului. Uitasem că sunt femeie, că pasul trebuie să-mi fie ușor, că mâinile sunt făcute să făurească dantelă, că buzele le-am primit să pot săruta, să pot șopti descântece în nopțile cu furtuni înspăimântătoare.

Cădeam și mă sprijineam în coate, iar când îmi oboseau picioarele mă târam, și mă odihneam înfingându-mi bărbia în pământ. Mi-erau genele ca o pădure necutreierată, deasă și fără cărări. Îmi ascundeau încrâncenarea din privire.

La marginea pământului îmi doream să ajung, să apuc un fir albastru și să deșir cerul. Să se prăvălească, să-i văd toți îngerii, să mi-l caut pe al meu, să-l dojenesc. Să-l întreb unde mi-a fost?

Dar n-am ajuns. Eu făceam un pas spre el, cerul făcea doi pași înapoi. Norii alergau, dar eu nu puteam, aveam picioarele gătite cu lanțuri grele, ce hăuleau!

Frumoasă viață mi-a fost dată, m-am târât prin noroaie dar nu mi-am lepădat iubirea, mi-a fost gândul doar la Soare!

Se trezise cu un dor nebun de mama. Da! Da! A fost o vreme când mama locuise cu ea. Când mama se desprindea cu grijă din așternut, mergea șoptit prin casă, îi pregătea cafeaua, îi pregătea hainele, o ajuta să se îmbrace, îi lega baticul negru...

O trezea ușurel, mângâind-o blând:

– *Hai, fata mamei! Hai, deschide ochii, e tâziu.*

Și ea deschidea ochii, își descleșta gura și-și elibera dorul printr-un răcnet.

– *Nu vreau! Nu-mi mai spune fata mamei! Nu mă atinge! Îmi vreau copilul, acum! Nu înțelegi? Omoară-mă, strivește-mă, aruncă-mă! Nu vreau să trăiesc! Sunt o blestemată! Să mă ia moartea! Să pleci, nu vreau să mai stai cu mine. Vreau să rămân singură!*

– *Plec. Promit. Azi plec și am să mai vin când ai să mă chemi. Nu mai plânge, ai să înnebunești. Draga mea, draga mea!*

Și mamei i se lăsau lacrimi grele pe obrajii brăzdați de anii care au curs tumultos. I se opreau cuvintele pe buze, rânindu-i-le. Umbla prin casă după ea cu hainele așezate pe mână.

Ea își târa piciorul, își târa sufletul ce-i ieșise din corp de atâta durere. Parchetul trosnea. Se trântea pe un scaun, își lăsa capul în poale și începea să se legene.

– *Ce o să mă fac, ce o să mă fac? Cum o să trăiesc eu fără ea? Cum? Ce-o să fac eu?*

Și sărea brusc:

– *Dacă-i e dor de mine? Dacă mă strigă și eu nu o aud? Dacă-i e foame? Dacă-i e frig? Acolo e întuneric! Nu o las acolo!*

Vii cu mine să o iau acasă! Auzi? Răspunde! Spune ceva!

– Vin, vin cu tine și o luăm acasă, nu mai plânge. Vin! Lasă, nu te mai duce la serviciu, o să te țin eu! Lasă! Lasă! Hai în brațele mele. Hai, fata mea, hai la mama!

Se trezise cu dor de mama. O să o sune. O să-i asculte vocea. O s-o împletească și o să și-o agațe după ureche, să o simtă aproape.

– Mama, tu semeni cu străbunica ta?

– Carolina?

Părinții o goniseră din casa boierească din deal, cea cu cerdac, cu mobilă neagră, cu paturi învelite cu lenjerii din in alb scrobit, cu podele acoperite cu preșuri înflorate, țesute, ce-i alintau tălpile. Îi făcuse de rușine. Era borțoasă!

Au plătit argatul, i-au dat câteva vite și el a luat-o. Nu știa s-o iubească, el iubea doar câmpurile, ele nu se speriau când le frământa cu palmele lui mari. N-o privea niciodată, nu-i spunea pe nume, doar o striga:

– Fă, undi iești? Dischidi poarta cea mari dinspri râpî. Nu vezi cî viu?

Născuse o fetiță oarbă și o botezase ca pe ea, Carolina. Dar o pierduse când avea șase ani. De atunci nu a mai lăsat niciodată doliul. Era un boț de femeie. Așa mi-o amintesc.

– ***Bunicî, bunicî, ioti, o vinit Carolina!***

Intra pe poartă ca o umbră, nici n-o auzai. Purta o desagă în care aducea mereu plăcinte cu brânză. Bunica sărea și-i pupa mâna:

– Ai venit mămăicî? Hai, șazi! Cum ti încumeți matali sî treci pădurea Negraia. Di ci n-ai așteptat, vineam noi di Sfânta Marie Micî!

– Am vinit fata me, mi-o fost dor. Ci sî fac acasă? Ghiți i uricios, șădi toată ziulica lângî hambar și privești pădurea di

parcă ar vrea să-ți îngheț. Nici nu vorgești. Și mă știi doar. Pot face plăcinti fără să vă aduc și vouă? Iraca di tini, ai ograda plină di nepoți. Cum îi potolești?

– Îs cuminți mămăic, lui Filip i sî urcî în cap, doar îl știi matali!

Stătea câteva ore de vorbă cu bunica, apoi se ridica și pornea iar spre pădure, spre căscioara ei. O conduceam până în deal, la bădia Valentin, de acolo ne gonia:

– Fugiți acasă, di aici merg cu Dumnezău! Iel m-o adus, iel mă duci înapoi. Ioti așa mă ie di după umeri și-mi zăci: Ușurel Carolino, ușurel, ai îmbătrânit!

– Îi semăn? Poate îi semăn Casandrei, aceeași soartă, văduve de copile.

În ziua de Crăciun, m-a trimis și pe mine soacră-mea prin sat cu împărțituri, colaci, cârnați, carne, cozonac, caltaboși, tobă. Intram rușinată în casele oamenilor, ca o văduvă timpurie ce eram, rânduiam cele pomenite pe masă și șopteam: *Să fie de sufletul...*

Bărbaii casei se ridicau, plecau ușor capul și-mi răspundeau: *Să fie primit, taică!* și lacrimi mari oltenești alunecau pe obrajii lor: tata Genu, tata Iaciu, a lui Ciubotea, soțul Victoriei, unchiul Vasile, a lui Trerentea, fie iertați! Doar la Daia și la Casandra primeau ele, bătrânele văduve, cu mâinile lor zbârcite de atâta muncă. La Casandra zăboveam. Intram în bucătăria mică, cu tavanul sprijinit pe tăblia patului, atât era de scundă, mă așezam pe-o margine, lângă sobă, îmi sprijineam spatele de o pernă și o ascultam:

– Îuu mumă, amar de muieră văduvă! Da-i bun că ai fată, că de aveai băiat, te uita dracu, îți uita și numele! Te striga: Fă, ce lăsași târna în mijlocul bătăturii, ai chiorât? Așa pățasc eu mumă, nurorile vin, te judecă, iau tot ce pot lua, că

astea și de n-ar avea mâini, ar lua cu gura și-ar pune în cărcă, și pleacă trântind poarta! Of, i-am crescut dintr-o strachină pe toți, eu beam apa în care limpezeam blidele, să le-ajungă lor, și-acu? Acu s-o mutat necuratul în mintea lor a proastă! Da ce să faci, taci, că de zici, de hutucheste și te înfruntă! Păi să vezi ce-mi făcu mie a mare! Veni mumă, scoase tot în curte, le scutură de le luă zbengea, le tufli bombănind, tăie porcu, îl urcă în portbagaj și plecă! Da să zică ea: Na fă muiere și ție o bucată de cărnați! n-a zis mumă, n-a zis! Hapsâna! Cică m-o desputit. Da' cin' să-mi facă mie mizerie? Cin? că eu șed coala pe-o scândură, nici nu intru în casă! Noroc cu soacră-ta că se gândește la mine și ea a învățat de la nepotu Mehai! Că așa a fost el învățat de răposatul! Bun cumnat am avut, m-a ținut și pe mine cu ciurda de băieți! Trei maică și toți trei plecați! Cât despre ele, rele, de, eu sunt soacră! Să fi trăit bărbatul meu al doilea, păi mai îndrăzneau? Da' bine că ai fată! Fata și se cuibărește la sân mumă, și când pleacă are ochii plini de lacrimi, și-ți sărută mâna și te-ntreabă: Mamă, mai poți? Mamă ai? N-am văzut eu la Verginica, până să urce în mașină îi mai aduce două găleți cu apă! Și l-o dat și pe al ei după ea! Uite, ale mele sunt goale. Îi lunecuș pe uliță, da mă duc, ce să fac mumă! Hai să mănânci nișe miez de nucă! Ce de-mi adusăși mumă, bietul băiat cum l-o înghițit pământul. Io fi și lui dor, cum îți e și ție! Da-i bine mumă că ai fată! S-o crești cu drag de socrii, și de-o pleca la oraș, să nu ne uiti, că tu parcă ești de-a noastră. Ai suflet cald, ca pâinea când o scoți de sub țâst! Mereu mi-a fost drag de tine, așa să fi avut și io o noră. Păi îi pupam tâlpile!

Nu mă mai dădeam plecată. Era cald la Casandra și mirosea a nuci coapte și azime proaspete. Într-o crăticioară avea câteva sarmale puse la fiert, iar într-o strachină pe masă niște jumări aurii!

– *Ha mumă, da nu stai să mănânci cu mine?*

– *Nu pot Casandră, trebuie să hrănesc fata, da mă duc să-ți aduc apă!*

– *Auzi mumă, ia tu o găleată, iau și io una, și viu cu tine, mai văd și eu lumea pe uliță, c-or fi femeile cu împărțituri!*

Și-a tras niște cizme bărbătești în picioare, a luat bastonul de după ușă și așa mărunțică mergea în spatele meu. Mi se lovea inima de coaste, ar fi ieșit din piept și i-ar fi sărutat mâinile și fruntea.

– *Mama, ce cauți tu seara pe aici?*

– *Am ceva pentru tine, o bucățică din sufletul meu!*

Trecea ușor liniile, îi era teamă să nu alunece, nu trenul o speria, o măcina gândul că n-ar mai putea ajunge la fata ei. Noaptea i se sprijinea pe umeri. I-ar fi plăcut să ningă, să vină însoțită de roiuri de fulgi.

Biserica avea gura ferecată și ochii închiși. În jur, mii de lumânări plângeau cu lacrimi calde de ceară. Își auzea pașii. Călca apăsat, erau grei bocancii. Se opri o clipă, apoi își continuă drumul pe vârfuri. Să nu turbure liniștea.

Se așeză cuminte pe marmura rece. Fata îi zâmbea dintr-o fotografie.

– *Râzi! ce ghidușie mi-ai pregătit?*

Își aminti!

– *Mama, Moș Nicolae vine doar la copiii cumiți?*

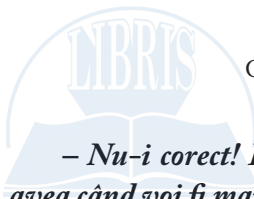
– *Nu, Moș Nicolae vine la toți copiii!*

– *Chiar dacă nu au fost suficient de cumiți? Dar la cei săraci ajunge?*

– *La cei săraci stă cel mai mult. Le citește visele!*

– *De ce?*

– *Sunt vise care nu pot fi îndeplinite imediat. Pentru unele trebuie să aștepti să crești!*

– Nu-i corect! Eu îmi doresc o păpușă Barbie, dacă o voi avea când voi fi mare, n-o să mai mă bucur de ea!

– Se va bucura fiica ta. Va fi un vis împlinit!

Își dorea o păpușă Barbie, dar Moș Nicolae nu avea atâția bani. Îi cumpăraseră o păpușă obișnuită, cu gândul că într-o zi îi va dăruia una nepoatei!

Visul i s-a împlinit mai târziu, când avea șaisprezece ani!

– Mama, glumești, mi-a adus moșul o păpușă Barbie! Are și pantofi de schimb! Doamne, mama, ce fericită sunt! O voi dăruia fiicei mele, sper!

N-o dăruise fiicei ei, o luase cu ea!

– Când ai plecat și ți-am pregătit bagajul, am uitat să-i pun pantofii păpușii. Uite, i-am adus acum!

Femeia ținea în palmă doi pantofiori. Câțiva fulgi se topiră lângă ei. Păreau lacrimi!

– De ce ai încuiat ușa? Lasă-mă să intru!

– Nu! Vreau să fiu singură!

– Plângi?

– Plâng! Îmi ascult lacrimile, vreau să le înțeleg rostul și rostogolirea. Plâng pentru că vreau să trăiesc! Plâng, pentru că mă voi întâlni cu tata și am emoții! Plâng pentru că m-a înfrânt boala! Plâng, pentru că mă despart de tine, de viață, de iubire.

– Vreau să te țin în brațe! Lasă-mă să-ți mângâi lacrimile.

– Aș vrea să te înveți cu ușa închisă! Vreau să mă pregătesc! M-ai încurca.

– Nu te încurc, promit! O să stau într-un colț, nici n-o să mă simți, nici n-o să mă vezi!

– O să-ți aud sufletul mugind. O să mă rănești cu durerea ta de animal doborât! N-o să pot să-ți uit privirea, n-o să poți să-mi uiți spaima din ochi! Nu înțelegi? Între noi va fi mereu o ușă zăvorâtă. Cheia nu e nici la tine, nici la mine!

– *Am putea s-o furăm!*

– *Ești proastă! De acolo nu poate fura nimeni! Gândește-te că voi fi într-un loc albastru blând, cu nori ușori și bucălați, ca obrazii unui copil care tocmai s-a hrănit cu laptele mamei. Mai trist de tine! Te vor strivi nori grei de furtună și vântul te va târi prin toate bălțile! Cine o să te ridice?*

– *Nu-mi mai spune! Îmi pierd mințile!*

– *Ți le-ai pierdut demult! Dacă te-ai vedea!*

– *Deschide! Te rog!*

– *Dacă vrei tu, intră, dar așează-te într-un colț și taci. O să ai vreme să tot plângi!*

Mama, cum ai suportat? Cum? Spune-mi, plânge-mi.

Soarele zâmbea la fereastră.

Ea a deschis o clipă ochii, l-a privit și s-a ascuns sub plapumă. Nu-i plăceau diminețile. Cum să-i placă? Avea aproape 23 de ani și era văduvă. Era departe de casă, prea departe de brațele mamei, prea departe de pădurile ei, de cărările ce brăzdau fața muntelui, de izvoarele repezi, de viață. Se simțea ca o cerșetoare. Hainele negre îi erau prea largi, prea lungi, nu-și găsise sandale, umbla cu niște papuci pe care îi târâia prin praful uliței. Era o străină, nu aparținea nimănui, nici pământului, nici cerului.

Își ținea toată ziua fetița în brațe, se temea că dacă o lasă un pic jos, i-o va lua cineva.

Soarele pătrunsese în cameră. Fetița râdea, ridicase mâinile și pocnea ușor din degete: *Hai! Hai! Pa, pa! Hai! Hai! Ham, ham! Tata, tata, tata! Nu-i! Nu-i!*

O strănse cu putere lângă ea. *Nu-i! Tata nu-i, dar mama e aici!*

Nu plângea. Nu râdea. Îi era greu și să vorbească. Simțea cum fiecare cuvânt îi rănește buzele.

Zilele erau cumplit de lungi. Până pe la prânz își făcea de lucru dereticând prin casă, pe urmă aștepta. Se așeza pe scări cu privirea țintită în poartă. Se încăpățâna să-l aștepte. Avea atâtea să-i spună.

Nici nu apucase să-l sărute. Plecase brusc. Toată lumea se îngrămădisise lângă el, toți îi vorbeau, ea nu putea scoate o vorbă, toate i se înecau în lacrimi.

Știe doar că cineva o pusese să-l țină pe brațe, să-l legene, ca să audă. Așa era obiceiul. Barbar obicei! Mai bine ar fi biciuit-o în mijlocul satului, mai bine ar fi scuipat-o, ar fi legat-o de-o căruță și ar fi târât-o până pe Stârmina.

Se trezea și acum noaptea legănându-și brațele goale.

Fetița își lipi palma mică de obrazul ei. Ea îi sărută degetele. **Hai! Hai! Pa, pa! Tai, tai! Ham, ham!**

Să plecăm tai-tai? Unde să plece, știa un singur drum, unul pietruit cu țipete.

Soarele se instalase în mijlocul camerei, își rotea razele încercând să o cuprindă. Ea se făcea tot mai mică, se temea de el, de lumina lui. O dureau ochii până la lacrimi.

Hai, hai, tai, tai! Tata nu-i! Nu-i!

Nu-i, dar mama e aici!

Povestește-mi despre tine. Despre copilăria ta, te rog mama. Hai să ne ștergem lacrimile. Eu pe ale tale, tu pe ale mele. Ce e dincolo de cortină, știm doar noi două!

*

– Cameliu, hai fă oleacă, ti cheamă taică-tu!

– Nu vin fă! Nu vin! Da și, vrei să mă înjure? Iaca, stau și eu cu nepoatele lu' tanti Marcica, vreu și eu să aflu cum i la oraș, cî după voi, o să mor pe malul pârâului.

– *Hai fă, vino, vrei să ti bată?*

– *Da atâta îi trebi, cî ți-l hutuchesc di nu sî vedi!*

Așa vorbeau Camelia cu mama ei, nevasta lui Nicușor. Camelia era în curtea bunicii, Marița în curtea ei, dincolo de drum. Nicușor înjura din casă.

– *Vino drace, sî nu vin eu după tine!*

Cu greu plecă fata. O luă la fugă desculță, lăsă poarta deschisă, cu gândul că se întoarce repede. O urmăream cu privirea. Era înălțuță, slăbuță și muncită. Se trezea din creierul nopții, o ajuta pe maică-sa să mulgă vacile, pleca cu ele pe șes, venea repede, aduna frunze de bostan, le toca mărunț, le amesteca într-un lighean vechi, cu mălai, apoi o auzeam strigând curcile:

– *Copii, copii, veniți la mama! Veniți, lua-v-ar dracu cu burțile voastre!*

Apoi se apuca să scuture trențele. Câteva preșuri vechi, două cuverturi țesute și multe perne albe, scrobite. Tot ea lipea pereții casei, împospăta lutul de pe jos din odăi. Avea doar 11 ani, dar muncea de parcă avea 30 de ani. Rar era copil, în vacanțe și atunci pe fugă. Era prietena mea.

După un timp am văzut-o ieșind, strângând la piept o bucată de ziar. A venit fuguța, s-a înțepat într-un spin, nu a plâns, nu a strigat, a înghițit durerea.

– *Tanti Marcică, tanti Marcică, iaca, îmi luă zgârcitul ista o bucată di stambă di la Puiești, îmi faci șî mie o rochitică. Aș merge și eu la nuntă la Buzelan, duminică.*

– *Ți-oi faci Camelie, dacă îmi promiți cî vorbești oleacă mai frumos cu ai tăi.*

Camelia nu ceda: *Lasî Tanti Marcică, mata nu știi ci-i la noi în bătătură, îi prost di gură, îi rău tanti, numai el ar crăpa tot ci-i bun, noi sî mâncăm târțițili și scrumacii. Hai, zî, îmi faci? Ti ajut la lipit și la dat cu bidineaua!*